

Ferran Soldevila (1894-1971)

Enric Pujol ha dedicat a la figura de Ferran Soldevila una atenció preferent i constant i ha editat, més enllà dels dietaris, volums amb textos diversos del gran historiador. Hem de fer referència naturalment al volum Ferran Soldevila, els fonaments de la historiografia catalana contemporània (Catarroja, ed. Afers, 1995), que és una biografia intel·lectual. Avui ens interessa però sobretot concentrar-nos en les edicions de textos memorialístics en forma de dietaris i que conformen un mosaic que Pujol ha anat construint per peces i dels que només ara comencem a tenir-ne una visió panoràmica i cronològica. Pujol va començar amb els Dietaris de l'exili i el retorn (I, L'exili), València, Ed. Tres i quatre, 1995 i (II El retorn), València Ed. Tres i quatre, 2000). Pujol seguiria més endavant amb Ferran Soldevila. Els dietaris retrobats (1939-1943), València, Ed. Tres i Quatre, 2007). I encara hi hauríem d'afegir Ferran Soldevila. Dietaris de joventut i de vellesa (1922-1966), Barcelona, Institut d'Estudis Catalans, 2020. I l'any passat el volum que hem fet servir per encapçalar aquest article. No puc però deixar d'esmentar perquè em sembla un material preciós i molt útil, de caràcter complementari i profundament biogràfic, el volum de les Cartes de Ferran Soldevila (1912-1970), publicat l'any 1917, per l'Institut d'Estudis Catalans en edició a cura d'Enric Pujol i de Josep Clara. Soldevila va ser un gran historiador. Potser el més important a la Catalunya del segle XX, acompanyat durant uns anys per l'obra de Jaume Vicens Vives i de Pierre Vilar que Enric Pujol ha assenyalat com a tres imprescindibles. Però l'obra de Soldevila va molt més enllà de les molt remarcables aportacions historiogràfiques (n'hi hauria prou amb les dues edicions de la Història de Catalunya 1934-1935 i 1962, els treballs sobre Pere el Gran o l'edició de les Quatre Grans Cròniques). Cal esmentar la seva vessant més directament literària, assagística i poètica, periodística, d'un autor amb una gran capacitat d'anàlisi i d'observació i amb una visió de la història de Catalunya que no defugia l'actualitat més contemporània (proclamació de la República, anys de la Guerra Civil) a la qual va dedicar una atenció remarcable lluny dels estereotips que volien circumscriure Soldevila al terreny d'una historiografia a mig camí del romanticisme nacionalista i del positivisme. L'envergadura de l'obra soldeviliana es pot apreciar d'un cop d'ull en el treball de Rosa Montoriol i Sabaté: Ferran Soldevila 1894-1971. Una aproximació bio.bibliogràfica (Catarroja, Ed. Afers, 1994). En definitiva, Soldevila va ser un gran escriptor, preferentment dedicat a la història, però amb una obra significativa en altres gèneres entre els quals destaca, ara amb més força que fa uns anys, tota una producció del que podríem anomenar literatura del jo. L'impacte que en el seu moment va tenir la primera edició de les Hores angleses ja prejutjava una condició d'escriptor de proximitat, atent a la realitat quotidiana, amb capacitat d'escoltar i de transmetre els seus sentiments i una visió molt controlada de les emocions, amb capacitat i una certa obsessió per la seva salut (Soldevila escoltava també el seu cos). Per altra banda l'observació de la realitat li permet transmetre una visió del paisatge natural i del paisatge urbà i humà en un exercici de sociologia eficaç i elemental. Com quan a classe a Liverpool comentava alguns aspectes de la Història d'Anglaterra i davant la reacció indiferent d'un estudiant li va preguntar si era anglès i l'estudiant va contestar no, soc gal·lès. Soldevila no s'està de dir com després el debat entre estudiants anglesos i gal·lesos es va desenvolupar amb una normalitat i un «fair play» que Soldevila no es podia imaginar en una confrontació intel·lectual entre estudiants catalans i castellans. El món editorial gira molt al voltant de Barcelona i de la seva àrea metropolitana. Sovint ens escapa o ens rellesca una realitat que desborda aquest marc mental cenyit per la gran capital. Però des de fa temps a les terres de Lleida, de Girona, de Tarragona, al Pirineu, a la Catalunya central o a les Terres de l'Ebre hi bull una activitat editorial remarcable i eficaç, al servei de la llengua i de la cultura. Com és el cas, més enllà del Principat, del País Valencià. Hi ha editorials heroiques i aprofito per esmentar a títol d'exemple la feina de l'editorial Tres i Quatre de València, de la mà d'Eliseu Climent i de l'Editorial Afers de Catarroja de la mà de Vicent Olmos. Si us hi heu fixat sense aquestes dues editorials avui Soldevila seria encara molt desconegut en el terreny de la literatura del jo. Remarco doncs el valor i el sentit d'aquest darrer volum que s'ha editat el 2025 i que és el motiu principal d'aquest article.